

می دانند در صورت نقض حاکمیت ایران، کجا راه هدف قرار دهند.»

▼ تیره تر شدن دور نمای دیپلماسی

بسیاری از تحلیل گران معتقدند که اقدام آمریکا علیه ونزولا نه تنها باعث روشن تر شدن دورنمای مذاکره و تعامل میان ایران و آمریکا نمی شود، بلکه می تواند دورنمای چنین مذاکراتی را بیش از پیش تیره و تار کند. ایران و آمریکا از فروردین ماه سال جاری، در چارچوب مذاکرات غیرمستقیم جدید در عمان و ایتالیا، گفت وگوهایی را برای حل و فصل پرونده هسته ای آغاز کرده بودند، اما تجاوز نظامی اسرائیل به ایران و وقوع جنگ ۱۲ روزه این مذاکرات را متوقف کرد. پس از آن نیز اقدام سه قدرت اروپایی در همراهی با آمریکا برای فعال سازی اسنپک و بازگرداندن قطعه نامه های تحریمی پیشین شورای امنیت علیه ایران، باعث شد تا دورنمای مذاکرات بیش از پیش تیره شود. اما اقدام علیه ونزولا باعث شد که عملاً ایران در موضع تدافعی تر از هر زمان دیگر قرار بگیرد. در این شرایط به اعتقاد کارشناسان ایران بر موضع خود مبنی بر مذاکره نکردن تحت فشار و تهدید یا فشاری بیشتری خواهد کرد. نگار مرتضوی، پژوهشگر ارشد در مرکز سیاست بین الملل نیز اظهار داشت که اقدامات آمریکا در ونزولا نشان دهنده اهداف حداکثری ترامپ است که شانس دیپلماسی را بیش از پیش کم رنگ می کند. مرتضوی به الجزیره گفت: «آنچه من از تهران می بینم و می شنوم این است که آن ها علاقمای به مذاکره با دولت ترامپ ندارند، زیرا این دولت سیگنال می دهد که خواهان تسلیم کامل (ایران) است.» او ادامه داد: «بنابراین در حال حاضر شانس چندانی برای دیپلماسی وجود ندارد؛ که این امر راه را برای مسیر مخالف، یعنی درگیری، باز می کند. در حال حاضر اسرائیل، ایران و آمریکا در مسیر یک درگیری بالقوه قرار دارند.»

راز زیمت، مدیر برنامه پژوهشی ایران و محور شیعی در اندیشکده اسرائیلی مؤسسه مطالعات امنیت ملی، به تایمز او اسرائیل می گوید که رهبران تهران احتمالاً بازداشت مادیورو را دلیلی دیگر بر این می بینند که ترامپ واقعاً به دنبال تغییر رژیم است و نه فقط متوقف کردن برنامه هسته ای و موشک های بالستیک. وی گفت: «در نتیجه، انگیزه اندکی برای مذاکره با دولت ترامپ وجود دارد.» زیمت افزود: «من هیچ افزایشی در تمایل برای ورود به مذاکرات نمی بینم، به ویژه از سوی رهبری ایران. در هر صورت، شرایط فعلی (یعنی فقدان کامل اعتماد و خواسته های ایالات متحده که ایران آن را تسلیم کامل تلقی می کند) اجازه دستیابی به توافق را نمی دهد.» به نوشته تایمز او اسرائیل به نظر می رسد عملیات ونزولا در بیشترین حالت می تواند عزم ایران برای ازسرگیری غنی سازی هسته ای یا گریز به سمت سلاح هسته ای، را دست کم تا زمانی که ترامپ در قدرت است، سرد کند. این روزنامه اسرائیلی ادامه می دهد در بلندمدت ممکن است ایران از این عملیات به عنوان مدرک دیگری استفاده کند که نشان می دهد برای بقا، باید بازدارندگی خود را در برابر ایالات متحده به شدت افزایش دهد؛ حتی اگر این بازدارندگی در قالب تلافی بی صدا برای دستیابی به سلاح هسته ای باشد.

▼ پیام بی قانونی برای قدرت های جهانی

اقدام دونالد ترامپ در حمله به ونزولا، نگرانی ها نسبت به بی توجهی به حقوق بین الملل و اقدام های یکجانبه از سوی آمریکا و دیگر قدرت های جهانی را افزایش داده است. ایران اقدام آمریکا در ونزولا را به شدت محکوم کرد و تأکید کرد که اقدام آمریکا به معنای «از بین بردن دستاوردهای جامعه بین المللی در ۸۰ سال گذشته است.» سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در این خصوص گفت: «وقتی که ترامپ با زبان زور از صلح صحبت می کند، در حقیقت از قانون جنگل صحبت می کند و می گوید هر کسی زورش

بیشتر باشد، می تواند هر کاری بخواهد انجام دهد. این در حالی است که همگان تلاش داشتند صلح از طریق دیپلماسی و گفت وگو به دست بیاید اما چنین موضوعی یعنی از بین بردن همه دستاوردهای جامعه بین الملل در طول ۸۰ سال گذشته و بعد از جنگ جهانی دوم که بر اساس آن سعی کردند نظام بین الملل را مبتنی بر قانون و حقوق بین الملل تنظیم کنند. این امر تحول جدیدی بوده و موجب شده تقریباً همه کشورها به اصطلاح متفکران روابط بین الملل نسبت به آن مسئله داشته باشند و آن را معضل بدانند.» جمال عبدی، رئیس شورای ملی ایرانیان آمریکا (نایاک) در گفت وگویی با شبکه خبری الجزیره گفت: «یک قانون گریزی جدید، همه چیز را بی ثبات رو وقوع جنگ را محتمل تر می کند.» او افزود: «چه ترامپ شخصاً شیفته تغییر رژیم با عملیات جراحی و محدود نشود، یا به نتانیاهو برای اقدامات مشابه چراغ سبز نشان دهد، این وضعیت به بازیگران متعددی که به دنبال جنگی دیواره با ایران هستند، قدرتی تازه می دهد.» وی همچنین خاطرنشان کرد که ربودن مادیورمی تواند ایران را به سمتی سوق دهد که «دست به اقدامی بزند که محرک عملیات نظامی شود»؛

از جمله توسعه بازدارندگی نظامی خود یا انجام حملات پیشگیرانه علیه آمریکا یا اسرائیل. عبدی گفت: «این اقدام هرگونه شک و تردید نسبت به نیت های آمریکا را تقویت می کند و به کسانی در ایران که معتقدند تعامل با ایالات متحده بی فایده است و توسعه بازدارندگی هسته ای امری حیاتی است، اعتبار بیشتری می بخشد.» برخی تحلیل گران این اقدام ترامپ را چراغ سبزی به قدرت های جهانی دیگر برای اقدام های مشابه می دانند. سایمون تیسدال، ستون نویس روزنامه گاردین، نوشت: «ولادیمیر پوتین، رئیس جمهور روسیه، ممکن است از برکناری متحد ونزولایی خود کاملاً ناآزنی نباشد. توسل بدون دلیل ترامپ به خشونت، تفاوت چندانی با اقدامات پوتین در حمله به اوکراین ندارد. هر دو به طور غیرقانونی به یک کشور همسایه حمله کرده و به دنبال حذف رهبری آن بوده اند. برای شسی جین پینگ در چین، که نیروهایش هفته گذشته در حال تمرین نظامی علیه جدایی طلبان تایوان بودند، ترامپ الگویی را تعیین کرده است که او ممکن است روزی با کمال میل از آن پیروی کند.» هر چند نمایندگان چین و روسیه در شورای امنیت سازمان ملل متحد به شدت از اقدام آمریکا در ونزولا انتقاد کردند، اما واقعیت این است که اقدام واشنگتن می تواند به شکل بازگشت پانپذیری سازوکارهای حاکم بر حل و فصل اختلافات میان قدرت های بزرگ جهانی و کشورهای دیگر را تغییر دهد و مسیر را برای اقدام های مشابه از سوی قدرت های جهانی دیگر مانند چین و روسیه علیه کشورهای کوچک تری که تهدیدی علیه خود تلقی می کنند، هموار کند. ایالات متحده آمریکا، بر خلاف مداخلات گذشته خود در کشورهای دیگر مانند اشغال عراق و افغانستان و عملیات های به اصطلاح ضد تروریستی در سوریه و لیبی، حتی تلاشی برای ایجاد یک ائتلاف بین المللی و ایجاد زمینه های حقوقی و توجیه سازی برای حمله نیز نداشت. اقدام های پیشین آمریکا در چارچوب ائتلاف سازی در میان جمعی از قدرت های غربی و همچنین مطرح کردن زمینه های حقوقی (هر چند بی مبنا)، برای مثال مطرح کردن ضرورت حمله به عراق در شورای امنیت سازمان ملل متحد به بهانه تولید سلاح های گشتار جمعی، در عملیات ونزولا کاملاً نادیده گرفته شد. این رویکرد نشان می دهد که دولت آمریکا اقدام نظامی کاملاً یکجانبه و بر اساس تصمیم شخصی رهبر یک قدرت جهانی برای تنبیه یک دولت کوچک تر را مجاز تلقی کرده است؛ رویکردی که ممکن است از سوی قدرت های رقیب نیز در آینده اجرا شود.

▼ از دست رفتن یک متحد دیگر

تغییر در رأس حکومت ونزولا، ممکن است جمهوری اسلامی ایران را بیش از پیش در عرصه بین المللی تحت فشار قرار دهد. ونزولا در طول دو دهه گذشته یکی از متحدان نزدیک ایران دست کم در سازمان ها و نهادهای بین المللی بوده است. سقوط حکومت ونزولا، پروژه انزوای بین المللی ایران را تقویت می کند. ونزولا به عنوان یک کشور به شدت تحریم شده یکی از همکاران ایران در دور زدن تحریم ها محسوب می شد و در عین حال به دلیل سیاست های ضد امپریالیستی دولت مادیورو، یکی از کشورهای همراه ایران در محکوم کردن اقدام های آمریکادر نهادهای بین المللی تلقی می شد. مادیورو در عین حال از رهبرانی بود که به شدت از آرمان فلسطین حمایت می کرد و منتقد نسل کشی اسرائیل علیه فلسطینیان بود. همه این ویژگی ها باعث می شد که مادیورو یک متحد قابل اعتبار برای

ایران در نیم کره غربی باشد که با رفتن او، این متحد ایران از دست می رود. حذف مادیورو را می توان ضربه ای دیگر به سیاست خارجی ایران پس از سقوط بشار اسد در سوریه و تضعیف شدید حزب الله در لبنان دانست که توانمندی ها و متحدان ایران را در عرصه بین المللی به شکل قابل توجهی کاهش داده است.

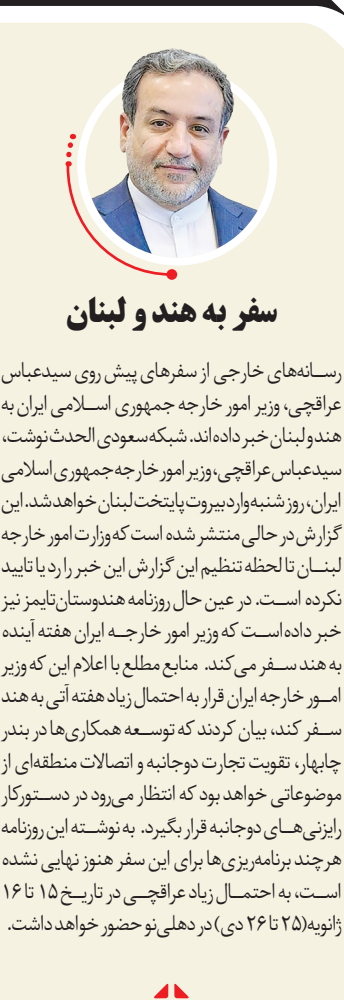
▼ پیامی ناخوشایند برای اپوزیسیون

تصمیم دونالد ترامپ در توقف عملیات ونزولا در پی بازداشت نیکولاس مادیورو، رئیس جمهور این کشور و همسرش، می تواند پیامی ناخوشایند برای اپوزیسیون مستقر در خارج از کشور ایران باشد. ترامپ در نشست خبری پس از عملیات ونزولا در پاسخ به سوال های مکرر خبرنگاران در مورد سرنوشته اپوزیسیون ونزولا گفت که اعتقاد دارد مارا یا ماچادو، رهبر اپوزیسیون که به تازگی برنده جایزه صلح نوبل شده است، «از احترام کافی» در جامعه ونزولا بر خوردار نیست و توانایی اداره این کشور را ندارد. دانیل پلتکا، پژوهشگر ارشد در مؤسسه امریکن انترپرایز (یک اندیشکده محافظه کار در واشنگتن)، به تایمز او اسرائیل گفت: «مسئله ایران کمتر بر سر این است که رئیس جمهور آمریکا چه کاری انجام داده، بلکه بیشتر بر سر این است که رئیس جمهور آمریکا در مرحله بعد چه خواهد کرد. اگر او اجازه دهد معاون رئیس جمهور ونزولا در قدرت باقی بماند، ایرانی ها نفسی از روی راحت خواهند کشید.» با تحولات فعلی به نظر می رسد مسیر ترامپ نیز همین باشد. دانیل واجنر، استاد و پژوهشگر روابط بین الملل در دانشگاه عبری به تایمز او اسرائیل گفت: «تحولات فعلی بیش از آنکه نشان دهنده تغییر کامل رژیم باشد، به سمت دیپلماسی اجبار آمیز با هدف تغییر رفتار رژیم اشاره دارد. اظهارات ترامپ مبنی بر اینکه ما قار است کشور را اداره کنیم، نشان دهنده یک گسست انقلابی نیست، بلکه تلاشی برای هم سو کردن (جذب) رژیم موجود است.» اقدام دونالد ترامپ در بی توجهی به مارا یا ماچادو و اپوزیسیون ونزولا، پیامی نیست که رهبران اپوزیسیون مستقر در خارج از ایران منتظر آن بودند. مخالفان جمهوری اسلامی در خارج از کشور، مدت ها بود که منتظر این بودند حمایت آمریکا را برای براندازی حکومت در ایران با استفاده از مداخله نظامی خارجی جلب کنند و درست مانند مارا یا ماچادو، در شرایط مختلف از دخالت نظامی خارجی حمایت کرده بودند. بازترین نمونه این رفتار را می شد اخیراً در رفتار سلطنت طلبان در طول جنگ ۱۲ روزه اسرائیل علیه ایران مشاهده کرد. اما سیاست آمریکا در قبال ونزولا باعث می شود که اپوزیسیون خارج از کشور نسبت به آینده خود بیمناک شود. این احساس که ممکن است حتی در صورت مداخله نظامی خارجی برای تغییر نظام در ایران، همچنان نهادهای حاکمیتی فعلی به کار خود ادامه دهند، باعث می شود که گروه هایی که امید به دخالت خارجی برای رسیدن به قدرت در داخل کشور داشتند، دورنمای روشنی برای تکیه به قدرت خارجی نبینند.

▼ آزادی عمل بدون نیاز به رای شهروندان

ترامپ در شرایطی اقدام نظامی در ونزولا را انجام داد که آخرین ماه از سال نخست دوره دوم ریاست جمهوری خود را پشت سر می گذاشت. به نظر می رسد که سیاست های دونالد ترامپ در دوره دوم ریاست جمهوری اش به شکل چشمگیری تهاجمی تر از گذشته شده است. ترامپ بدون مشورت در اقدام نظامی علیه ونزولا بدون مشورت با کنگره و کسب مجوزهای قانونی ضروری در داخل آمریکا دست به اقدام نظامی زد که به اعتقاد بسیاری از حقوق دانان آمریکایی از لحاظ قوانین داخلی آمریکا هم غیرقانونی تلقی می شود. او ابتدای تیرماه سال جاری نیز در اقدامی بی سابقه دستور حمله نظامی به تاسیسات هسته ای ایران را صادر کرده بود و بعد از انجام این عملیات بارها به لاف زنی در مورد نتایج این عملیات پرداخت. به نظر می رسد که با توجه به اینکه بر اساس قانون اساسی آمریکا دونالد ترامپ دیگر نمی تواند در انتخابات شرکت کند و دیگر نیازی به رای شهروندان آمریکایی در انتخابات ۲۰۲۸ نخواهد داشت، محدودیت های او در تصمیم گیری کاهش یافته است و بدون توجه به واکنش افکار عمومی دست به اقدام هایی می زند که حتی ممکن است مخالف شعارهای کارزار انتخاباتی او مبنی بر پایان دادن به جنگ های بی پایان و مداخلات نظامی آمریکا در خارج از کشور باشد.

دیپلمات ها

سفر به هند و لبنان

رسانه های خارجی از سفرهای پیش روی سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران به هندو لبنان خبر داده اند. شبکه سعودی الحدث نوشت، سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، روز شنبه وارد دبیروت پایتخت لبنان خواهد شد. این گزارش در حالی منتشر شده است که وزارت امور خارجه لبنان تا لحظه تنظیم این گزارش این خبر را رد یا تأیید نکرده است. در عین حال روزنامه هندوستان تایمز نیز خبر داده است که وزیر امور خارجه ایران هفته آینده به هند سفر می کند. منابع مطلع با اعلام این که وزیر امور خارجه ایران قرار به احتمال زیاد هفته آتی به هند سفر کند، بیان کردند که توسعه همکاری ها در بندر چابهار، تقویت تجارت دوجانبه و اتصالات منطقه ای از موضوعاتی خواهد بود که انتظار می رود در دستورکار رازرئی های دوجانبه قرار بگیرد. به نوشته این روزنامه هر چند برنامه ریزی ها برای این سفر هنوز نهایی نشده است، به احتمال زیاد عراقچی در تاریخ ۱۵ تا ۱۶ ژانویه (۲۵ تا ۲۶ دی) در دهلی نو حضور خواهد داشت.

ماجد الانصاری، سخنگوی وزارت امور خارجه قطر از تماس این کشور با تهران و واشنگتن خبر داد. وی اعلام کرد: ما با تهران و واشنگتن در تماس هستیم و از هرگونه گفت وگو برای جلوگیری از تشدید تنش حمایت می کنیم. سخنگوی وزارت امور خارجه قطر تأکید کرد: هنوز فرصت برای راه حل های دیپلماتیک و سیاسی در مورد ایران وجود دارد. سخنگوی وزارت خارجه قطر در بخش دیگری از بیانه خود به توافق آتش بس در غزه اشاره و تأکید کرد که قطر با میانجیگران همکاری می کند تا رسیدن به مرحله دوم توافق آتش بس غزه را تضمین کند. سخنگوی وزارت امور خارجه قطر افزود: «ما درخواست کرده ایم که کمک های بشردوستانه به ابزاری برای باج گیری سیاسی تبدیل نشود.» سخنگوی وزارت خارجه قطر با اعلام اینکه ما هیچ محدودیت زمانی برای گفت وگو و میانجیگری تعیین نمی کنیم در عین حال تأکید کرد پیچیدگی هایی وجود دارد که ادامه تلاش ها در مورد توافق آتش بس غزه را ضروری می کند.

سخنگوی وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران تجاوز هوایی رژیم صهیونیستی به جنوب لبنان را محکوم کرد. به گزارش سیاست خارجی ایرنا، اسماعیل بقایی حملات هوایی رژیم صهیونیستی به جنوب وبقاع لبنان را به شدت محکوم و ضمن تسلیت به خانواده های شهدا با دولت و مردم لبنان اعلام همبستگی کرد. سخنگوی وزارت امور خارجه با اشاره به هدف قرار گرفتن مناطق مسکونی و صنعتی و زیرساخت های شهری لبنان، این حملات را نقض آشکار اصول منشور ملل متحد و حقوق بین الملل دانست و بر ضرورت مواخذه و مجازات رژیم صهیونیستی به خاطر ارتکاب جنایات جنگی تأکید کرد. سخنگوی وزارت امور خارجه همچنین با اشاره به نقض مستمر تفاهم آتش بس از سوی رژیم صهیونیستی در بیش از یک سال گذشته، مسئولیت ضامنان آتش بس را خاطرنشان کرد و خواستار تحرک جدی تر جامعه جهانی، سازمان ملل متحد و کشورهای منطقه برای مقابله با تجاوزگری و جنگ افروزی رژیم اشغالگر شد.